

Sprøyteutdeling og heroinrøyking – hjelpemidler til mindre sykdom blant sprøytebrukere?

Ellen J. Amundsen

Nordisk kurs om narkotika for ungdom
Garder Kurs- og konferansesenter 3 april 2016

Bakgrunn I

- Hvorfor begynner ungdom og unge voksne med narkotika?
 - Nysgjerrighet, sensasjonssøkende personlighet
 - Ønsker å dempe angst, uro og problemer
- Hvorfor greier ikke de som bruker narkotika å slutte eller faller tilbake til bruk etter en pause?
 - Mangler motivasjon
 - Mangler anledning (sosialt, fysisk)
 - Mangler kapasitet (psykologisk, fysisk)
- Menneskelig atferd foregår innen sosiale rammer, intervensjoner/ tiltak, politikk

Bakgrunn II

- Store diskusjoner over mange år om målsettingen for narkotikapolitikk og tiltak bare skal være det narkotikafrie samfunn
 - tiltak rettet mot å hindre oppstart av narkotikabruk og behandling som skal sikre at personer slutter helt med narkotika
- Eller om de som har store problemer skal få hjelp til å redusere misbruket, med mindre risiko for skader og problemer
 - Behandling og tiltak rettet mot å redusere forbruk av narkotika
 - God tilgang til rene sprøyter
 - Sprøyterom
 - Heroinutdeling
 - Utdeling av utstyr for røyking av heroin

Innhold

- Litt om Humant immunsviktvirus - HIV
- Litt om Hepatitt C - HCV
- Utvikling av HIV og HCV blant sprøytebrukere i Norge og Sverige
- Hvordan kan vi forebygge disse sykdommene?
- Hva sier forskningen om effekt av noen skadereduserende tiltak?
- Sprøyteutdeling i Norge og Sverige
- Litt om hva som skjer ved sprøyteutdelingstiltakene
- Oppsummering

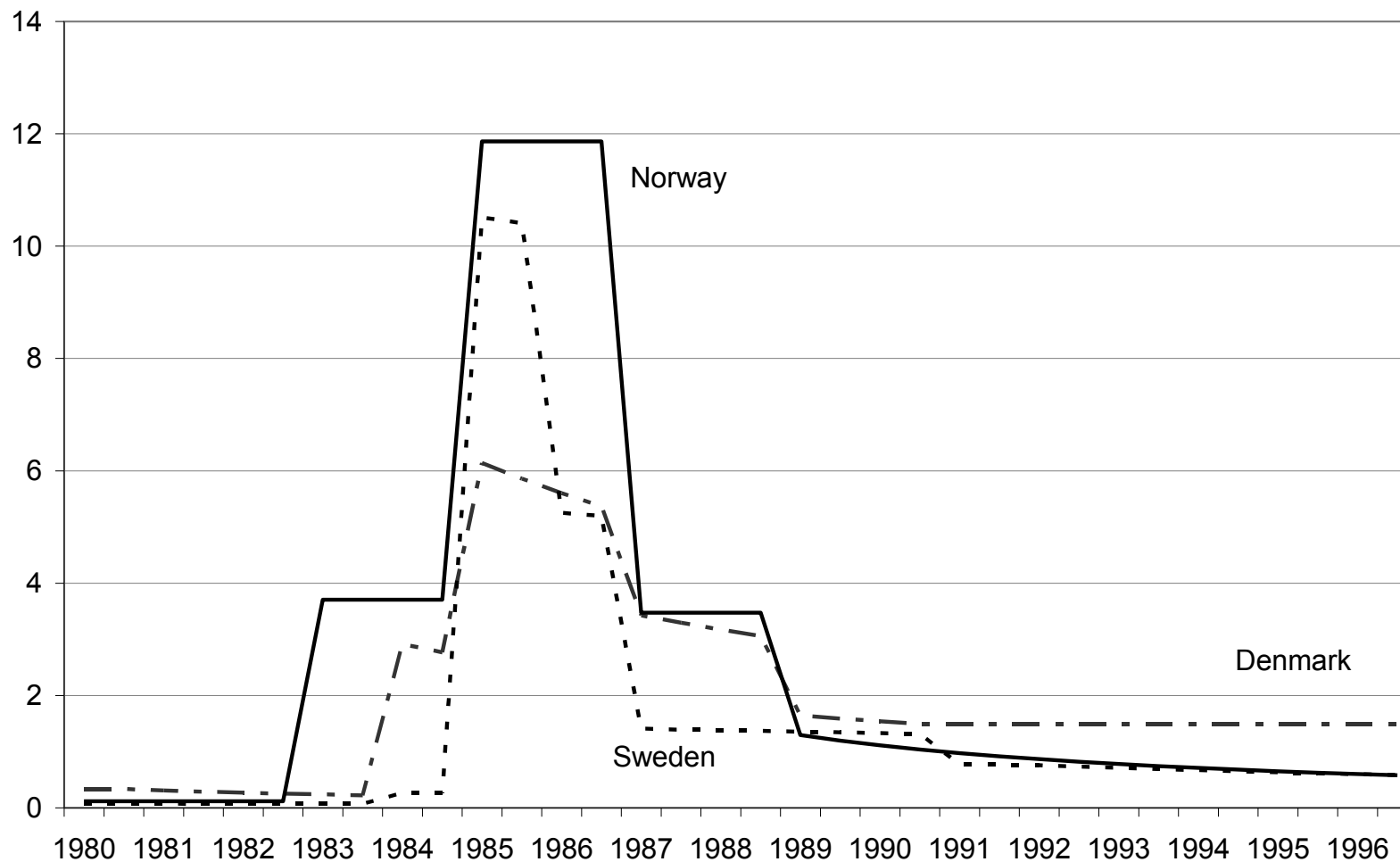

HIV

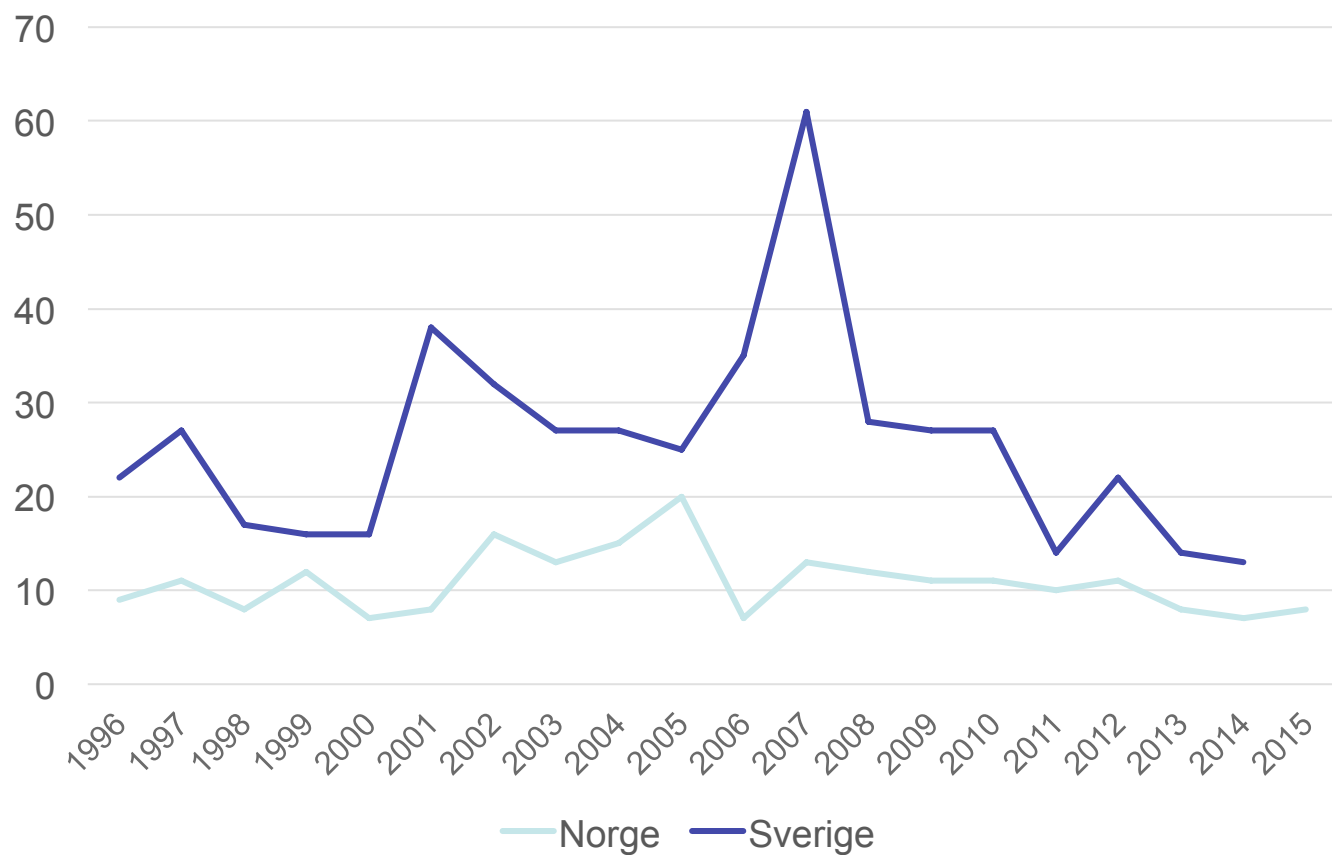
- Humant immunsvikt virus (HIV) medfører svekkelse av immunforsvaret slik at kroppen er mer mottakelig for infeksjoner og sykdom
- Få symptomer før infeksjon er kommet langt og det oppstår komplikasjoner (10 år, AIDS)
- HIV ble påvist i 1983/84 og en god test ble utviklet i 1985
- HIV finnes i kroppsvæsker hos den som er smittet. De kroppsvæskene som inneholder nok virus til å overføre smitte er blod, sæd, skjedesekret og morsmelk
- Behandling som reduserte virusmengden kom i 1996
- Det finnes i dag ingen behandling som fjerner viruset helt, men de fleste smittede kan leve et langt liv med redusert risiko for alvorlige sykdomskomplikasjoner
- En liten andel av sprøytebrukere i Norge og Sverige er smittet med HIV

Estimert nysmitte for HIV blant sprøytebrukere. Per halvår 1980-1996

HIV diagnostisert/ anmeldt 1996-2015

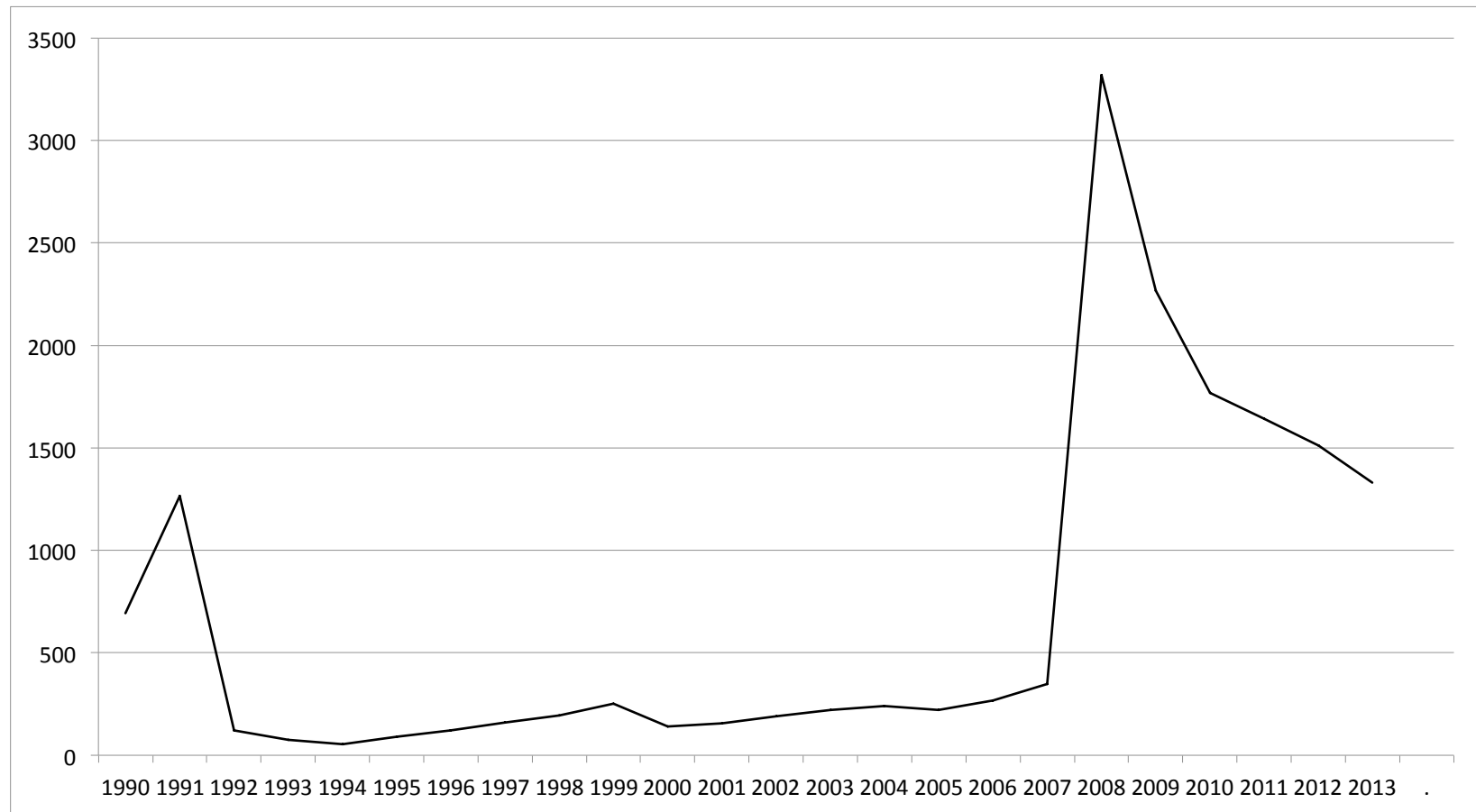

Hepatitt C

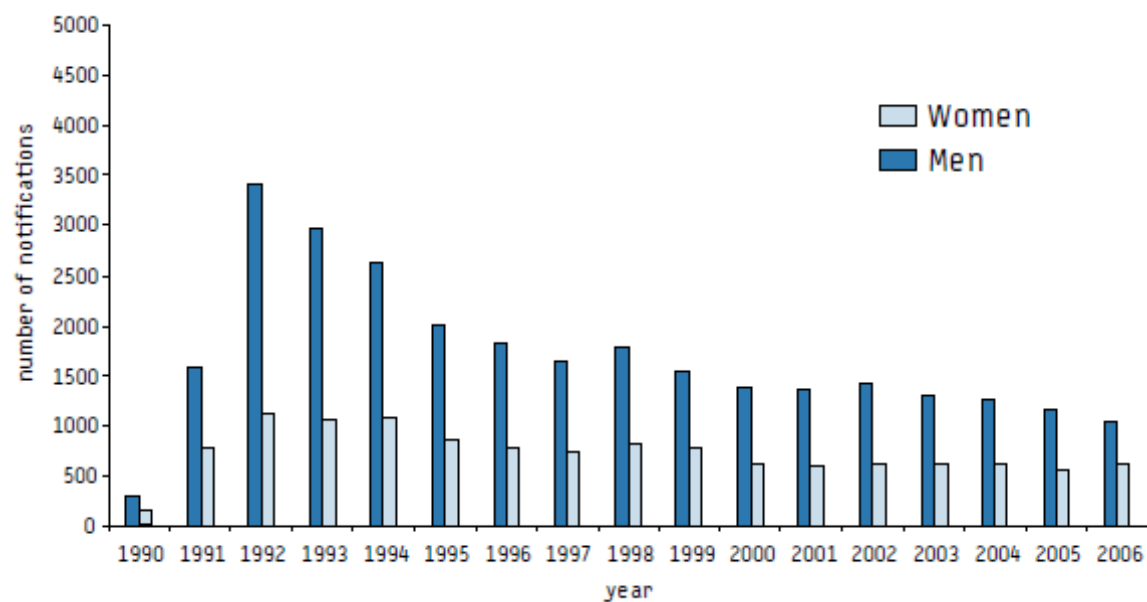
- Hepatitt C virus (HCV) angriper hovedsakelig leveren
- Ingen eller få symptomer før leveren er delvis ødelagt (20-40 år)
- HCV ble påvist i 1988 og en god test ble utviklet i 1989
- Hepatitt C smitter hovedsakelig gjennom blodsmitte ved deling av urene sprøyter og sprøyteutstyr
- For ca 25% av de smittede greier kroppen å kvitte seg med viruset uten behandling
- Tidligere behandling har medført store påkjenninger for kroppen og den syke måtte følge strenge regler for inntak av medisin
- Nye behandlinger er mye enklere og bedre, men veldig dyre
- En svært stor andel av sprøytebrukerne er smittet av HCV som smitter lettere enn HIV: 60-70%

Antall nye diagnostiserte med HCV I Norge

Antall nye diagnostiserte med HCV I Sverige

Duberg et al 2008
Folkhälsomyndigheten 2016: ca
2000 per år til 2015

Forebygging av smitte av HIV og HCV

- Det finnes ingen vaksiner med smitteforebyggende effekt
- Redusere oppstart av narkotikabruk og injisering
- Behandling og andre tiltak for å minske bruk av sprøyter ved inntak av narkotika
- Substitusjonsbehandling for personer som injiserer heroin
- Informasjon og rådgivning
- Hyppig testing og dermed kunnskap om man er smittet
- Tilgang til rene sprøyter og sprøytespisser

Hva sier forskningen om de forebyggende tiltak?

- Sprøyteutdeling:
 - Tilstrekkelig kunnskap om at sprøyteutdeling forebygger risikofyllt injisering
 - Tentativ kunnskap om at sprøyteutdeling forebygger overføring av HIV smitte
 - Utilstrekkelig kunnskap om at sprøyteutdeling forebygger overføring av HCV
 - Lite grunnlag for å påstå at sprøyteutdeling bidrar til økt injisering
- Informasjon og rådgivning
 - Tentativ kunnskap om at informasjon og rådgivning forebygger risikofyllt injisering
 - Utilstrekkelig kunnskap om informasjon og rådgivning forebygger overføring av HIV og HCV

Hva sier forskningen om de forebyggende tiltak?

- HIV testing og kunnskap om egen sykdom
 - Epidemiutviklingen i Norge, Sverige og Danmark på 80-tallet tydet på at kunnskap om egen sykdom bidro til redusert smitteoverføring
 - Utilstrekkelig kunnskap om at HIV testing og kunnskap om egen sykdom reduserer HIV og HCV smitte
- Svitsj-kampanje
 - Forslag om at røykeutstyr deles ut på samme måte som sprøyter allerede på 1990-tallet, men lite brukt som tiltak
 - Prøvd i Tyskland, Storbritannia, Frankrike, Nederland og USA, men få publiserte studier av effekter (tar utstyret med seg, bruker det, er fornøyd med utstyret)
 - Viktig med gode kampanjer, opplæring, innsats fra andre brukere som har prøvd heroinrøyking
 - Prøves ut nå i Oslo i forbindelse med overdosestrategien (reduksjon av overdosedødsfall)

Sprøyteutdeling i Norge og Sverige

- Tilgang til sprøyter ved kjøp på apotek, kort tid med automater i Oslo
- Oppstart sprøyteutdeling i 1988 i Oslo, 22 kommuner i 2003, flere nå
- Ingen krav om tilbakelevering av sprøyter i dag
- Opptil 2 millioner sprøyter og spisser utdelt i Oslo for 10 år siden, i 2014 1 million
- Ulovlig å innføre sprøyter i Sverige ifølge forordning fra 1968
- Oppstart i Sverige i 1986/87 i Malmö og Lund, prøveprosjekt i 20 år
- Regeringens proposition 2005/06:60 Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar
- I dag sprutbyten i Malmö, Lund, Helsingborg, Stockholm (2013), Kalmar och Kristianstad, samt informella sprutbyten vid Globen i Stockholm samt i Linköping
- Strenge krav om tilbakelevering av merkede sprøyter

Tilbud Prindsen mottakssenter, Oslo

- Tilknyttet sprøyteutdeling
- Akuttovernatting
- Sprøyterom
- Hjelp til hjemreise til din hjemkommune
- Ambulant rusteam
- Team for kartlegging, videreformidling og oppfølging
- Feltpleie: behandling av sår og andre skader i tilknytning til rus
- Tannlege
- Psykiater, psykolog, lege og sykepleier

Sprututbytesprogrammet i Stockholms län skal:

- Minska spridningen av blodburna infektioner bland individer som injicerar droger
 - Begränsa ökning och utbrott av HIV-infektioner
 - Minska spridningen av HIV och hepatit bland injektionsnarkomaner
 - Minska riskbeteendet bland injektionsnarkomaner
- Främja hälsa och förbättra livskvaliteten (inklusive självskattad hälsa och livskvalitet) hos deltagarna i programmet
- Fånga upp motiverade individer och erbjuda dem en så snabb ingång som möjligt till beroendevård
- Skapa kontakt och allians för långsiktigt förändringsarbete.
 - Få kontakt med fler injektionsnarkomaner som förut inte varit kända
 - Informera och öka kunskapen om riskerna med injektioner och smittrisker.
 - Motivera fler injektionsnarkomaner att påbörja substitutionsbehandling eller annan behandling.

Oppsummering

- Både i Norge og Sverige finnes det ca 8000 (?) sprøytebrukere som i liten grad er smittet med HIV og i stor grad med HCV.
- Liten forskjell på HIV og HCV epidemiene i Norge og Sverige
- Mer sprøyteutdeling i Norge
- Sprøyteutdeling er integrert i andre tiltak for å hjelpe sprøytebrukere og andre med store narkotikaproblemer
- Det er mulig at sprøyteutdeling reduserer overføring av HIV og HCV, men resultatene er ikke entydige (forskning)
- Lite vekt på tiltak for å øke overgangen fra å injisere til ikke å injisere narkotika ved å dele ut utstyr for røyking (svitsj-kampanjer)
- Men effekten av denne ordningen på smitteoverføring er i liten grad studert av forskere

- Takk for oppmerksomheten!!!

